

15–17-vuotiaiden pahoinpitely- ja henkirikokset Helsingissä 2020

Nuorten pahoinpitely- ja henkirikollisuus Helsingissä sekä syitä rikoskäyttäytymisen takana
Maija Ylikotila

9/2021

TIIVISTELMÄ

Maija Ylikotila: 15-17-vuotiaiden pahoinpitely- ja henkirikokset Helsingissä 2020

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Sanna Luoma, Päivi Salminen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä opinnäytetyö käsittelee nuorten 15–17-vuotiaiden pahoinpitely- ja henkirikoksia Helsingissä vuonna 2020. Opinnäytetyö on saanut alkunsa lehtiartikkeleista, jotka käsittelivät henkirikoksia, joissa rikoksesta epäiltyinä olivat alle 18-vuotiaat nuoret. Itselläni heräsi mielenkiinto nuorten vakavaan rikollisuuteen sekä syihin rikoskäyttämisen takana.

Opinnäytetyössä on tuotu esiin tyypillisimpiä nuorten tekemiä rikoksia, kriminologisia teorioita selittämään rikoskäyttämistä sekä tarkasteltu pahoinpitely- ja henkirikostilastoja Helsingin alueella vuonna 2020. Opinnäytetyössä on myös otettu vertailuksi tilastoja viimeisen 10 vuoden ajalta Helsingin alueelta, jotta lukija saa vertailupintaa vuoden 2020 tilastoille. Tilastot ovat muodostettu poliisin Polstat-ohjelman avulla.

Opinnäytetyö on toteutettu narratiivisella eli kuvailevalla kirjallisuuskatsaus menetelmällä. Teoriaosuudessa on käytetty erilaisia tutkimuksia sekä kirjallisuutta lähteenä sekä voimassa olevaa lainsäädäntöä lakipykälien avaamiseen. Teoriaosuudessa käsitellään rikoskäyttämistä ja sen mahdollisia syitä, käyttäen apuna aiheeseen liittyviä kriminologisia teorioita. Työssä on myös pohdittu kasvatuksen ja ympäristön merkitystä nuoren rikoskäyttämiseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena on avata rikostilastojen valossa vuoden 2020 nuorten vakavaa rikollisuutta Helsingin alueella sekä tuoda esiin syitä rikoskäyttämiseen. Opinnäytetyö on vain pintaraapaisu nuorten rikoskäyttämisen sekä nuorten tekemistä rikoksista. Mielenkiintoa olisi riittänyt tutkimaan aihetta koko Suomen laajuisesti, mutta sitä ei olisi saanut yhteen opinnäytetyöhön puristettua.

Sivumäärä: 27

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Syyskuu 2021

Avainsanat: Nuorisorikollisuus, nuoret rikoksen tekijät, ryhmäkäyttäytyminen, väkivaltarikokset

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 AIHE JA TUTKIMUSMENETELMÄT	2
2.1 Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta.....	3
3 RIKOSKÄYTTÄYTYMINEN	4
3.1 Tyypillisimmät rikokset nuorten keskuudessa.....	4
3.2 Syitä rikoskäyttämisen takana	5
3.2.1 Evoluutiokriminologinen teoria	5
3.2.2 Sosiaalisen paineen teoria ja sosiaalinen asema.....	6
3.2.3 Leimaamisteoria	6
3.2.4 Kasvatuksen ja perheen merkitys rikoskäyttämässä.....	7
3.2.5 Sosiaaliset suhteet ja ryhmäkäyttämisen	8
4 PAHOINPITELY- JA HENKIRIKOKSET	8
4.1 Pahoinpitelyrikokset	9
4.1.1 Perusmuotoinen pahoinpitely.....	9
4.1.2 Lievä pahoinpitely.....	10
4.1.3 Törkeä pahoinpitely	11
4.2 Henkirikokset	12
4.2.1 Tappo	12
4.2.2 Murha	13
4.2.3 Surma.....	14
5 TILASTOT	14
5.1 Kaikki 15–17-vuotiaat rikoksesta epäilty vuonna 2020 Helsingissä.....	15
5.2 15–17-vuotiaiden pahoinpitelyrikokset vuonna 2020	16
5.3 15–17- vuotiaiden henkirikokset vuonna 2020.....	16
5.4 Helsingissä vuonna 2020 tapahtuneet henkirikokset.....	17
6 RIKOSTILASTOT VUOSINA 2010-2020.....	19
6.1 Kaikki rikoksesta epäilty 15–17- vuotiaat Helsingissä 2010–2020	19
6.2 Pahoinpitelyrikokset vuosina 2010–2020	20
6.3 Henkirikokset 2010–2020.....	21

7 JOHTOPÄÄTÖKSET	21
7.1 LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTI.....	23
7.2 Oma pohdinta ja Itsearviointi.....	24
LÄHTEET	26

1 JOHDANTO

Nuorten tekemät rikokset puhuttavat aina ja jokainen uusi sukupolvi tuntuu olevan edeltäjänsä pahempi. Tietynlainen rajojen hakeminen ja uuden kokeileminen kuuluu nuoren elämään ja kehitykseen. Toisilla se voi näkyä rikoksiin tai rikollisiin tekoihin syyllistymällä kuten kokeilemalla alkoholia ensimmäistä kertaa, anastamalla kaupasta tai vaikka töhrimällä bussipysäkin seinä. Nuorten rikollisuus on tuntunut olevan uutisissa ja otsikoissa viimeisten vuosien aikana yhä useammin. Etenkin nuorten vakavasta rikollisuudesta on uutisoitu paljon. Hyvänä esimerkkinä on vuoden 2020 yksi varmasti puhuttavimmista henkirikoksista, kun Helsingin Koskelasta löydettiin 16-vuotiaan pojan ruumis. Tapaus oli erityisen raaka ja julma, ja oli lähes jokaisen lehden otsikoissa kuukausien ajan. Henkirikoksia oli useita vuonna 2020.

Ilta-Sanomat uutisoi 13.11.2020, että epäiltyjä alle 18-vuotiaiden tekemiä henkirikoksia tai niiden yrityksiä tuli poliisin tietoon 43 kappaletta vuoden 2020 aikana. Vastaava luku oli edellisvuosina ollut yhdeksän ja kuudentoista välillä. Näistä 43 kappaleesta kirjattuja tapon yrityksiä oli 35 kappaletta. Edellisenä vuonna vastaava luku oli seitsemän. (Hujanen, Ilta-Sanomat, 13.11.2020.) Kokonaisuutena katsottuna nuorten tekemä rikollisuus on laskenut viimeisten vuosien aikana, mutta rikoksen laatu on vakavoitunut (Haapakangas, Tieto & Trendi, 19.11.2020). Lievemmat pahoinpitelyrikokset ovat olleet Tieto & Trendi lehtiartikkelin (19.11.2020) mukaan laskussa, mutta vakavien henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten kohdalla oli nähtävissä selkeää piikki vuoden 2020 aikana.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella pahoinpitely- ja henkirikostilastoja Helsingin alueella 15–17-vuotiaiden epäiltyjen osalta, keskittyen tarkemmin vuoteen 2020. Työssä on otettu vertailun vuoksi huomioon myös edellisen kymmenen vuoden rikostilastot edellä mainittujen rikosten osalta. Opinnäytetyössä käsitellään myös tyypillistä nuorten rikoskäyttäytymistä, rikoskäyttäytymisen takana olevia mahdollisia syitä sekä käydään lyhyesti läpi yleisimpiä rikoksia nuorten keskuudessa.

Opinnäytetyötä voi hyödyntää poliisin työssä ennalta estävän työn näkökulmasta. Nuoriin tulisi kohdistaa yhä enemmän ennalta estäviä toimia, ja pyrkiä puuttumaan rikolliseen toimintaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vakavaan rikollisuuteen syyllistyminen nuorena iässä vaikuttaa kuitenkin väistämättä nuoren loppuelämään, työnsaantiin, koulutukseen tai ylipäänsä yhteiskuntaan sopeutumiseen.

Nuorten henkirikollisuudesta on tehty huomattavan vähän tutkimuksia. Nuorten huumeiden käytöstä tai varkausrikoksista on tehty useita eri tutkimuksia, mutta henkirikoksien takana olevista syistä tai ylipäänsä niiden yleisyydestä nuorten keskuudessa löytyy vähänlaisesti.

2 AIHE JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Onko nuorten rikoskäyttäytymisessä nähtävissä jokin muodostuva trendi, joka kannustaa vakavaan henkeen ja terveyteen kohdistuvaan rikollisuuteen? Mistä mahdollinen rikoskäyttäytyminen voi johtua? Onko tämä vain ohimenevä vaihe, poikkeuksellinen vuosi, vai onko rikoskäyttäytyminen tullut jäädäkseen?

Nämä ovat kysymyksiä, jotka heräsivät mielessäni, kun ensimmäisistä alle 18-vuotiaiden tekemistä henkirikoksista uutisoitiin. Nuo edellä mainitut kysymykset ovat olleet tämän koko opinnäytetyön pohja. Opinnäytetyön tutkittavaksi alueeksi on rajattu Helsinki, sillä koko Suomi tutkittavana alueena olisi ollut turhan laaja yhteen opinnäytetyöhön. Helsingin alueella myös tapahtui monta nuorten henkirikosta vuoden 2020 aikana.

Opinnäytetyössä tutkitaan Helsingissä tapahtuneita henkirikoksia sekä pahoinpitelyrikoksia, joissa epäiltyinä ovat 15–17-vuotiaat nuoret. Ikäryhmä on rajattu 15–17 vuotiaisiin nuoriin, sillä alle 15-vuotiaat eivät ole vielä rikosvastuullisessa iässä, ja 18-vuotiaat lasketaan jo täysi-ikäisiksi. Alle 15-vuotiaiden rikoksesta epäiltyjen kohdalla esitutkintaa ei toimiteta, mutta vahingonkorvausvastuuta voidaan esitutkinnassa selvittää. Alle 15-vuotiaiden tekemistä rikollisista teoista voidaan tehdä lastensuojeluilmoitus ja olla yhteydessä vanhempiin. (Nuori rikoksen tekijä, Poliisi.fi.) Esitutkintatoimenpiteitä voidaan esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 5 §:n mukaan kohdentaa alle 15-vuotiaaseen rikollisesta teosta epäiltyyn silloin, kun tutkitaan alle 15-vuotiaan henkilön osuutta tutkittavana olevaan asiaan.

Toinen opinnäytetyössä tutkittava aihe on nuorten rikoskäyttäytyminen ja sen mahdolliset syyt. Opinnäytetyössä käydään ensin pääpiirteittäin läpi, mitkä ovat tyypillisesti yleisimpiä nuorten tekemiä rikoksia. Tässä osuudessa on käytetty lähteenä Markku Kaakinen ja Matti Näsin laatimaa Helsingin yliopiston Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020 katsausta. Katsauksessa on ajankohtaista tutkimustietoa nuorten yleisimmistä rikoksista tai rikkomuksista. Tämän jälkeen käydään läpi rikoskäyttäytymiseen johtavia syitä tarkemmin läpi erilaisten kriminologisten teorioiden ja tutkimusten pohjalta.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa avataan pahoinpitely- sekä henkirikosnimikkeet. Tämän osuuden tarkoituksena on selventää lukijalle, mitkä ovat rikosnimikkeiden keskeisimmät erot ja tekotavat. Tässä osuudessa lähteenä on käytetty pääosin Suomen rikoslakia sekä Korkeimman oikeuden ratkaisuja.

Teoriaosuuden jälkeen tarkastellaan rikostilastoja pahoinpitely- ja henkirikosten valossa. Ensin tarkastellaan vuoden 2020 tilastoja tarkemmin ja kappaleen lopussa työssä tuodaan esille aikaisempien vuosien tilastoja vertailutarkoituksessa.

Tutkimuskysymykset:

1. Mitä syitä nuorten rikoskäyttäytymisen taustalla on?
2. Kuinka nuorten vakavan rikollisuuden kasvu näkyy Helsingin alueen rikostilastoissa vuonna 2020?

2.1 Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käytetään tutkimusmenetelmänä kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yleiskatsaus tutkittavasta aiheesta. Tutkimukseen käytetyt aineistot ovat laajoja, ja niiden rajaamista ei ole rajoitettu liian tarkoin. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymykset voidaan asettaa väljemmin, verrattuna systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa, jossa taas pyritään vastaamaan yhteen tarkkaan tutkimuskysymykseen. (Salminen 2011, 6.)

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen voi jakaa kahteen erilaiseen tapaan toteuttaa: narratiiviseen ja integroivaan katsaukseen (Salminen 2011, 6). Tässä työssä käytetään narratiivista kirjallisuuskatsausta, tarkennettuna narratiivista yleiskatsausta tutkittavasta aiheesta.

Narratiivisen yleiskatsauksen tarkoituksena on antaa tutkittavasta aiheesta ytimekäs ja johdonmukainen kuvaileva katsaus tutkittavasta aiheesta, joka tiivistää aikaisempia tehtyjä tutkimuksia (Salminen 2011, 7). Tarkoituksena on kerätä aiheesta jo valmiiksi kirjoitettuja tutkimuksia, artikkeleita, kirjoituksia ja rajata tätä luettua tietoa opinnäytetyön aiheen valossa. Teoriaosuuden kirjallisuuskatsauksen avulla käydään läpi rikoskäyttäytymisen syitä ja teorioita, sekä nuorten tyypillisimpiä rikoksia.

Teoriaosuudessa kirjallisuuskatsauksen jälkeen käydään läpi rikosnimikkeet hyödyntäen lainopillista tutkimusmenetelmää. Lainopillisella tutkimusmenetelmällä tutkitaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Tutkimusmenetelmällä kuvataan voimassa olevan lainsäädännön sisältöä ja tulkitaan sitä. Tutkimusmenetelmän tavoitteena on tuottaa tietoa voimassa olevasta lainsäädännöstä mahdollisimman riittävästi ja järjestäytyneenä kokonaisuutena. (Perusasioita oikeustieteestä, Helsingin avoin yliopisto) Tässä opinnäytetyössä tutkitaan rikoslakia (39/1889), tarkennettuna rikoslain 21 lukua Henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista. Rikoslain pykälien tueksi on lähteinä käytetty Korkeim-

man oikeuden ratkaisuja, Frände Danin kirjaa Keskeiset Rikokset (2018) sekä Rikosoikeus ja oikeudenkäynti 2019-kirjaa. Tutkimuksen tavoitteena on kuvata voimassa olevan lainsäädännön avulla työhön valitut rikosnimikkeet, vertailla niiden eroja sekä tulkita rikosnimikkeiden sisältöä.

3 RIKOSKÄYTTÄYTYMINEN

Tämän luvun tarkoituksena on käydä lyhyesti ja pääpiirteittäin läpi, mitkä ovat tyypillisimpiä rikoksia nuorten keskuudessa. Lähteenä on käytetty Helsingin yliopiston Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020 katsausta (Kaakinen & Näsi, 2020), joka koskee nimenomaisesti nuorten 15–17-vuotiaiden rikoskäyttäytymistä Helsingissä vuonna 2020. Vaikka opinnäytetyön aihe on rajattu koskemaan henki – ja pahoinpitelyrikoksia, on tärkeää saada yleiskäsitys, millaisiin rikoksiin ja tekoihin nuoret tyypillisimmin syyllistyvät. Katsaus antaa yleiskuvan siitä, millaista tyypillinen käyttäytyminen on ollut vuonna 2020 kyselyyn osallistuneiden nuorten keskuudessa.

Katsauksen jälkeen käsitellään muutamia kriminologisia teorioita, joiden avulla kriminologian tutkijat ovat selittäneet ja arvioineet rikoskäyttäytymiseen johtavia syitä. Kriminologisten teorioiden jälkeen käsitellään myös kasvatuksen, ympäristön sekä ystäväpiiriin vaikutusta nuoren rikoskäyttäytymiseen.

3.1 Tyypillisimmät rikokset nuorten keskuudessa

Jokaisen nuoren elämään kuuluu rajojen kokeileminen ja uusien ystäväporukoiden löytäminen, oman paikan hakeminen. Nuoren elämään kuuluu tietynlainen rajojen kokeilu ja vanhempien haastaminen. Yleisimmät nuorten tekemät rikokset tai rikolliset teot liittyvätkin vapaa-aikaan, alkoholin käyttöön tai niihin edellä mainittuihin rajojen testailuihin.

Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020 (Kaakinen & Näsi) on katsaus, joka on koostettu nuorisokyselyyn vastanneiden yhdeksäsluokkalaisten nuorten vastauksista 74 eri koulusta ympäri Suomen. Kyselyyn on vastannut 5 674 nuorta. (Kaakinen & Näsi, 2020,1.)

Katsauksessa ilmenee vastanneiden nuorten keskuudessa yleisimmiksi rikosmuodoiksi alkoholin käyttö, vahingonteot sekä omaisuusrikoksista kaupasta tai koulusta varastaminen. Päihteiden käytöstä alkoholin humalajuominen näkyy selkeästi yleisimpänä, 37 % vastanneista kertoo olleensa humalassa viimeisen 12 kuukauden aikana. Omaisuusrikoksista, koulusta sekä kaupasta varastamisen lisäksi, kaikkein yleisimpänä omaisuusrikosmuotona näkyy luvaton verkkolataaminen. Kyselyyn vastanneista 35 % kertoo ladanneensa netistä luvattomasti viimeisen vuoden aikana. (Kaakinen & Näsi 2020, 6.)

Yleisin väkivallan muoto kyselyyn vastanneiden nuorten keskuudessa on koulukiusaaminen sekä internetin välityksellä nettikiusaaminen. Kyselyyn vastanneista nuorista 23 % kertoo syyllistyneensä koulukiusaamiseen ainakin kerran elämänsä aikana ja 5 % vastanneista viimeisen vuoden aikana. Sähköiseen kiusaamiseen kertoo syyllistyneensä 17 % vastanneista ainakin kerran elämänsä aikana ja 9 % viimeisen vuoden aikana. Pahoinpitelyyn vastanneista kertoo syyllistyneensä 9 % elämänsä aikana. (Kaakinen & Näsi 2020, 7.)

Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020 katsauksesta on nähtävissä nuorten yhdeksäs luokkalaisten keskuudessa nuorten elämään tyypillistä rajojen kokeilua. Varastaminen kaupasta tai koulusta on yleistä, sekä vahingonteot erityisesti sotkemalla tai töhrimällä toisen omaisuutta, kuten esimerkiksi rakennusten seiniä tai bussipysäkkejä. Väkivallan muotona katsauksessa esille tulleet koulukiusaaminen on kasvavassa määrin siirtynyt fyysisestä kiusaamisesta koulussa internettiin.

3.2 Syitä rikoskäyttäytymisen takana

Nuoruus on aikaa, kun ihminen hakee uusia kokemuksia ja kokeilee rajojaan. Nuoruuteen kuuluu sosiaalisen verkon muodostaminen ja vahvistaminen. Tietylainen elämänkaaren rakentaminen alkaa nuorena, kun tehdään valintoja opiskeluiden, ammatinvalinnan ja vapaa-ajan suhteen. Nuorena ihminen on hyvin herkkä erilaisille ärsykeille ympäristöstään ja ihminen hakee vaikutteita muista ihmisistä ja ilmiöistä. Myöskin rikosalttius on korkeimmillaan nuoruusiässä (Kivivuori 2013, 58). Seuraavaksi käsitellään muutamia teorioita, joilla voidaan arvioida sekä osaltaan selittää rikoskäyttäytymistä. Kappaleessa käsitellään myös ympäristön ja kasvatuksen merkitystä rikoskäyttäytymisen takana.

3.2.1 Evoluutiokriminologinen teoria

Yksi rikoskäyttäytymistä selittävä teoria on evoluutiokriminologiaan pohjautuva teoria. Evoluutiokriminologian teoria tutkii muun muassa naisten ja miesten välisiä eroja rikoskäyttäytymisessä. Naisten ja miesten välillä on selkeitä eroja rikostilastoissa, niin nuorilla kuin aikuisillakin.

Miehet syyllistyvät vakavampiin tekoihin naisia useammin, etenkin väkivaltarikoksissa. Miehet myös kohdistavat väkivaltaa useimmiten toisiin miehiin, kuin vastakkaiseen sukupuoleen. (Kivivuori 2013, 51–59.) Evolutionistit selittävät naisten ja miesten välisiä eroja lajinkehityksellä, joka on tuottanut miehille ja naisille erilaisia psykologisia taipumuksia. Lyhyesti sanottuna miesten keskinäinen väkivalta on useimmiten herkemmin laukeavaa, kuin naisten. Usein miesten keskinäisen väkivallan taustasyynä on jokin loukkaus tai niin sanottu kasvojen menetyksen pelko muiden miesten edessä. (Kivivuori 2013, 60.)

Miesten keskuudessa on havaittu myös rikoksilla ja väkivallalla uhoilua, jolla pyritään saamaan ihailua aikaan tai luomaan pelotteita. Tämä rikosten tekeminen ja niillä kerskailu ovat evoluutiokriminologian teorian mukaan selitettävissä miesten välisellä kilpailulla. (Kivivuori 2013, 64–65.)

Naisten alhaisempia lukuja väkivaltarikostilastoissa on selitetty myös evoluutiokriminologian teorian avulla. On huomattu, että naiset pelkäävät miehiä enemmän tilanteita, joissa on fyysinen ja konkreettinen riski tai uhka. Tämä taas pohjautuu siihen, että naisen on täytynyt pysyä elossa evoluutioympäristössä lasten ja lisääntymisen takia. (Kivivuori 2013, 65.) Tämä voi johtaa juuriaan edelleen nykypäivän naisten tiedostamattomiin ja primitiivisiin asenteisiin ja käytösmalleihin.

3.2.2 Sosiaalisen paineen teoria ja sosiaalinen asema

Sosiaalisen paineen teoria pyrkii avaamaan sitä, kuinka yhteiskunnallisten olosuhteiden ja sen asettamien paineiden johdosta ihmiset valitsevat rikollisen tien. Teorian mukaan yhteiskunnalliset ihanteet asettavat ihmisille paineita, joiden jäämättä saavuttamatta ihminen valitsee rikosten tekemisen. Tällaisia paineita ovat esimerkiksi vauraus sekä henkilökohtaisen elämän vastoinkäymiset. Jos ihminen kokee jonkin kielteisen elämäntilanteen, kuten läheisen menehtymisen tai taloudellisen menetyksen, kasvattaa se rikosalttiutta. (Kivivuori 2013, 152–153). Ihmisen kokiessa paineita, reagoi jokainen niihin omien ominaisuuksiensa mukaan. Toinen voi esimerkiksi masentua ja jäädä omiin oloihinsa, kun toinen purkaa pahaa oloaan väkivallalla.

Rikoskäyttäytymisen on osoitettu olevan yhteydessä huonoon sosiaaliseen asemaan. Tutkimuksissa on havaittu, että nuoret, joiden vanhemmat ovat työttömiä tai muuten pois työelämästä, tekevät eniten rikoksia. Tutkimusten valossa etenkin silloin, kun kyse on perheen isän työttömyydestä. (Kivivuori 2013, 154–155.) Työttömiksi jääneet vanhemmat ovat suoraan verrannollinen alhaisempiin tuloihin perheessä, jonka taas on huomattu kasvattavan nuoren rikosalttiutta. Sosiaalisen paineen teoria tukee tätä väittämää, sillä työttömyys ja alhaiset tulot katsotaan vähemmän hyväksyttäväksi yhteiskunnassa, kun hyvät tulot ja työelämä. Myös alhainen koulutustaso sekä huonot kokemukset elämässä on katsottu lisäävän rikoskäyttäytymistä. (Kivivuori 2013, 155–157.)

3.2.3 Leimaamisteoria

Leimaamisteorialla tarkoitetaan sitä, että henkilö saa ns. rikollisen leiman yhteiskunnassa ulkopuolisten henkilöiden toimesta, kun hänen tiedetään syyllistyneen rikokseen. Janne Kivivuori vertaa kirjassaan Rikollisuuden syyt (2013) rikollisen leiman saamista lumipalloeefektiin. Kivivuoren mukaan ihmisen oma käytös on se alusta, johon rikollinen leima kiinnittyy. Lumipalloejektissä ihmisen oma käytös on alkupallo, johon pallon vierieessä rinnettä alas, siihen tarttuva ja sitä kasvattava lumi kuvaavat leimautumisprosessia. Lumipallon kasvaessa sen vauhti kiihtyy ja sen paino kasvaa. Tämä

kuvastaa Kivivuoren mukaan sitä, kuinka leimaamisprosessit vaikuttavat rikoksen tekijän käytökseen. (Kivivuori, 2013, 274–286.) Kivivuoren lumipalloefekti on hyvä vertauskuva sille, kuinka rikolliseksi leimatun henkilön odotetaan syyllistyvän rikoksiin, jolloin rikosten tekokynnys laskee ja samalla leima vahvistuu. Pallon kasvaessa ja leiman vahvistuessa kynnys tehdä rikoksia laskee entisestään. Ihmisen ikään kuin odotetaan tekevän ja syyllistyvän rikoksiin rikollisen leiman takia (Kivivuori 2013, 274).

Tämä leimaamisteoria selittää osin sitä, miksi pieni joukko ihmisiä tekee suurimman osan rikoksista Suomessa (Sisäinenturvallisuus.fi, 2021). Rikollista leimaa on vaikea saada karisteltua pois. Etenkin jos rikollinen ura on alkanut jo nuorena iässä, voi totaalinen elämän muutos ja leiman puhdistaminen olla haastavaa.

Nuoren poiketessa jo ala- tai yläkoulussa säännöistä ja normeista, on helpompi poiketa niistä jatkossakin. Mikäli nuorelle on jo annettu leima, jossa hän ei noudata sääntöjä tai ohjeita, on samalla linjalla helpompi jatkaa, kun siirrytään luokka-asteilta seuraaville. Kivivuoren (2013) lumipalloefekti sopii tähän leiman kehittymiseen. Alkupallo voi lähteä muutamasta jälki-istunnosta ja lumipallon pyöriessä se voi kasvaa hyvinkin suureksi ja painavaksi, mikäli palloa ei saada pysäytettyä matkalla.

3.2.4 Kasvatuksen ja perheen merkitys rikoskäyttäytymisessä

Lapsen ja nuoren kehityksestä ja käytösmalleista on tehty useita tutkimuksia. Tämän kappaleen tarkoituksena on lyhyesti osoittaa, kuinka kasvatus ja kasvu ympäristö vaikuttavat lapsen kehittymiseen ja sitä kautta mahdolliseen rikolliseen käyttäytymiseen. Mikään yksittäinen luonteenpiirre tai tapahtuma ei ole automaattisesti lippu rikolliselle tielle, mutta sille voi altistaa moni tekijä lapsen ja nuoren kehityksen vaiheissa.

Lapsen kasvusta ja kehityksestä on tehty monia pitkäaikaistutkimuksia. Tutkimusten kautta on havaittu, että epäsosiaalisen kehityksen tielle ajautumiseen vaikuttavat vanhempien epätarkoituksenmukaiset kasvatustavat, mahdolliset päihde-, rikos- ja mielenterveysongelmat sekä vanhempien keskinäiset riidat. Myöskin rakenteelliset seikat kuten köyhyys, monilapsisuus sekä äiti- ja isähahmojen vaihtuminen toistuvasti, on havaittu vaikuttavan lapsen epäsosiaaliseen kehitykseen. (Haapasalo 2017, 40.) Tällaiset käytösmallit kuormittavat lasta psyykkisesti ja opettaa lapselle negatiivista mallikäyttäytymistä. Tiivistettynä huono kasvu ympäristö on pitkäaikaistutkimuksissa havaittu keskeiseksi riskitekijäksi ylitse muiden (Haapasalo 2017, 42).

Epäsosiaalinen nuori jää helposti porukoiden ulkopuolelle, joka voi ajan kuluessa johtaa sosiaaliseen syrjäytymiseen. Syrjäytymisellä tarkoitetaan seurausta, joka estää ihmistä osallistumasta täysipainoisesti normaaleihin yhteiskunnan toimintoihin kuten työelämään tai opiskeluun. Syrjäytyminen voi

olla seurausta muun muassa työttömyydestä, köyhyydestä, mielenterveysongelmista, alkoholisoitumisesta tai ajautumisesta yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle. (Sosiaali- ja terveysministeriö.) Lapsen syrjäytymisen riski on suuri, kun lapsi joutuu kasvamaan ympäristössä, jossa on useita syrjäytymiselle altistavia tekijöitä.

3.2.5 Sosiaaliset suhteet ja ryhmäkäyttäytyminen

Nuoruudessa vanhempien kanssa vietetty aika vähenee, ja kaveriporukoissa vietetty aika kasvaa. Kouluissa ja vapaa-ajalla muodostuu kaveriporukoita, jotka usein koostuvat samankaltaisista ihmisistä, joilla on samoja kiinnostuksen kohteita (Salmi 2006, 198). On huomattu, että nuoret, jotka viettävät paljon aikaa keskenään, alkavat muistuttamaan toisiaan käytökseltään ja mielipiteiltään (Hartup 1996; Salmivalli 2004). Kun nuori hakeutuu itsensä kaltaiseen seuraan, puhutaan valikoitumisefektitistä. Sosialisatioefektillä taas puolestaan tarkoitetaan sitä ilmiötä, kun nuoret alkavat muistuttaa toisiaan, mitä enemmän viettävät aikaa keskenään. Tämä sama pätee rikoskäyttäytymiseen. Mikäli kaveriporukassa tehdään rikoksia, on nuorella suurempi todennäköisyys syyllistyä itsekin rikolliseen toimintaan. (Salmi 2006, 198.)

Nuorisoriikollisuuden on huomattu liittyvän vahvasti nuoren sosiaaliseen elämään ja sosiaaliseen ympäristöön. Nuori syyllistyy harvemmin rikokseen yksin. Suurin osa rikoksista tehdään porukassa. On havaittu, että mitä nuoremasta henkilöstä on kyse, sitä suuremmalla todennäköisyydellä hän syyllistyy rikokseen ryhmässä. (Salmi, 2006, 198–199.) Nuorten rikoskäyttäytymisessä on lisäksi havaittu keskeisiä sosiaalisia merkityksiä ja motiiveja. Yksi näistä keskeisistä motiiveista rikosten tekemiselle on näyttämisen halu. Rikoksia tekemällä nuori pyrkii osoittamaan rohkeutta ja uskallusta muille nuorille. Teoilla pyritään myös saamaan ihailua ja arvostusta aikaan. Rikosten tekeminen on myös koettu vapaa-ajan viettotavaksi joissakin nuorisoryhmissä. (Salmi 2006, 199.)

4 PAHOINPITELY- JA HENKIRIKOKSET

Tässä luvussa käsitellään Rikoslain (RL, 39/1889) 21 luvun henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista pahoinpitely- sekä henkirikosnimikkeitä. Tarkoituksena on avata rikosnimikkeet rikoslain lakipykälien avulla sekä käydä yksityiskohtaisemmin teonkuvauksia läpi Korkeimman oikeuden ratkaisujen kautta. Tavoitteena on avata rikosnimikkeiden tunnusmerkistöt ja selkeyttää rikosnimikkeiden keskeisimpiä eroja.

Pahoinpitelyrikosten osalta käsitellään teon kaikki kolme tekemuotoa: törkeä pahoinpitely, perusmuotoinen pahoinpitely sekä lievä pahoinpitely. Henkirikosten osalta taas käsitellään rikosnimikkeet murha, tappo sekä surma. Henkirikoksista on rajattu pois lapsen surma, kuolemantuottamus sekä törkeä kuolemantuottamus.

Kaikki luvun rikokset ovat virallisen syytteen alaisia, pois lukien lievä pahoinpitely. Lievän pahoinpitelyn syyteoikeutta käsitellään lievää pahoinpitelyä koskevassa kappaleessa 3.2.

4.1 Pahoinpitelyrikokset

Pahoinpitelyrikoksista kaikki kolme tekemuotoa edellyttävät tekijältä tahallisuutta, jo alin tahallisuuden aste riittää (Frände 2018, 254). Tahallisuus on määritelty rikoslain (RL, 39/1889) 3 luvun 6§:ssä Pykälän mukaan: ”Tekijä on aiheuttanut tunnusmerkistön mukaisen seurauksen tahallaan, jos hän on tarkoittanut aiheuttaa seurauksen taikka pitänyt seurauksen aiheutumista varmana tai varsin todennäköisenä.” Seuraus on pykälän mukaan myös silloin aiheutettu tahallaan, ”jos tekijä on pitänyt sitä tarkoittamaansa seuraukseen varmasti liittyvänä.” (RL 3:6)

Tahallisuuden alimpana asteena voidaan siis pitää todennäköisyystahallisuutta, joka ilmenee pykälässä (RL 3:6) termillä ”varsin todennäköisenä”. ”Varsin todennäköisen” rajana on pidetty yksinkertaista yli 50 % todennäköisyyttä siitä, että teosta syntyy seuraus. Tarkoitustahallisuus sekä varmuustahallisuus taas ovat riidattomia tahallisuuden asteita, jotka ilmenevät pykälässä (RL 3:6) ilmaisuin ”hän on tarkoittanut aiheuttaa seurauksen” sekä pykälän viimeinen virke ”jos tekijä on pitänyt sitä tarkoittamaansa seuraukseen varmasti liittyvänä”. (Frände 2018, 220.)

Pahoinpitelyrikoksissa riittää alin tahallisuuden aste eli tekijän on pitänyt pitää tekonsa seurausta varsin todennäköisenä. Tekijän on siis pitänyt pitää yli 50 % todennäköisenä sitä, että teosta syntyy seuraus. Pahoinpitelyrikoksista perusmuotoisen sekä törkeän pahoinpitelyn yritys on rangaistavaa. (Frände 2018, 220, 254.)

4.1.1 Perusmuotoinen pahoinpitely

Rikoslain (RL, 39/1889) 21 luvun 5 §:n mukaan perusmuotoinen pahoinpitely on määritelty seuraavanlaisesti:

” Joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava pahoinpitelystä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.”

Perusmuotoisen pahoinpitelyn tunnusmerkistössä on erotettavissa kaksi menettelytyyppiä: ”joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa” ja ”tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan”. Ruumiillinen

väkivalta ei edellytä terveysvahinkoja, täyttääkseen pahoinpitelyn tunnusmerkistön. Väkivaltaisuu-
den kriteerinä on se, että teko kohdistuu henkeen ja terveyteen ja loukkaa ruumiillista koskematto-
muutta. Tällaista on esimerkiksi lyöminen, potkiminen ja töniminen. Myös tekemättä ruumiillista vä-
kivaltaa voi syyllistyä pahoinpitelyyn vahingoittamalla toisen terveyttä tai aiheuttamalla kipua. Toisen
terveyden vahingoittaminen tulee kyseeseen silloin, kun esimerkiksi tartuttaa toiseen itsellä olevan
tarttuvan taudin. (Frände 2018, 253–255). Tällöin vahingoitetaan toisen terveyttä sekä mahdollisesti
aiheutetaan kipua ilman, että tekohetkellä on kohdistettu toiseen ruumiillista väkivaltaa.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO: 1996:74 on katsottu perusmuotoiseksi pahoinpitelyksi ti-
lanne, jossa A on 2–3 sekuntia erätuomarin vihellyksen jälkeen lyönyt vastapuolen pelaajaa B:tä
mailalla päähän, jonka seurauksena B:ltä on irronnut kolme hammasta suustaan. Tilanteessa on
katsottu, että A:n lyönti on ollut tahallista ja hänen on pitänyt pitää varsin todennäköisenä sitä, että
lyönnistä aiheutuu vastapuolelle vammoja. (Rikosoikeus ja oikeudenkäynti, 2019, 54).

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO: 2020:48 on myös annettu tuomio kahdesta pahoinpitelystä,
joissa toisessa A on väkivalloin kaatanut B:n maahan ja lyönyt B:tä tämän jälkeen kasvoihin viisi
kertaa. B:lle on tullut lyöntien seurauksena useita murtumavammoja kasvojen alueelle. Noin viisi
kuukautta tapahtuneen jälkeen A on lyönyt maassa maannutta C:tä molemmilla nyrkeillä kasvojen
alueelle. C:lle oli tullut lyöntien seurauksena turvotusta kasvoihin.

4.1.2 Lievä pahoinpitely

Lievä pahoinpitely on määritelty rikoslain (RL, 39/1889) 21 luvun 7 pykälässä. Pykälän (RL 21:7)
mukaan, jos pahoinpitely on tekona kokonaisuutena arvostellen vähäinen, voidaan tekoa pitää lie-
vänä pahoinpitelynä. Huomioon tulee kokonaisarvostelussa ottaa tekoon käytetyn väkivallan määrä,
ruumiillisen koskemattomuuden sekä terveyden vahingoittamisen vähäisyys (RL 21:7). Korkeimman
oikeuden ratkaisussa KKO: 1993:151 on annettu tuomio lievästä pahoinpitelystä äidille, joka on an-
tanut lapselle luunappeja ja tukistanut kasvatustarkoituksessa (Rikosoikeus ja oikeudenkäynti, 2019,
55). Lievässä pahoinpitelyssä siis vammojen laatu tulee olla vähäinen ja teko muutenkin kokonai-
suutena arvostellen vähäinen.

Lievä pahoinpitely on lähtökohtaisesti asianomistaja rikos. Rikoslain (RL, 39/1889) 21 luvun 18 py-
kälässä säädetään syyteoikeudesta lievän pahoinpitelyn osalta seuraavasti: ”syyttäjä saa nostaa
syytteen lievästä pahoinpitelystä vain, jos asianomistaja ilmoittaa rikoksen syytteeseen pantavaksi
taikka teko on kohdistunut: 1) kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henkilöön”. Eli mikäli asianomis-
taja on alle täysi-ikäinen, myös syyttäjä saa nostaa lievästä pahoinpitelystä syytteen rikoksen osalta.

4.1.3 Törkeä pahoinpitely

Törkeä pahoinpitely on määritelty rikoslain (RL, 39/1889) 21 luvun 6 pykälässä seuraavasti:

”Jos pahoinpitelyssä

1) aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila,

2) rikos tehdään erityisen raa’alla tai julmalla tavalla tai

3) käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä pahoinpitelystä vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.”

Törkeä pahoinpitely on kolmesta pahoinpitelyn muodosta vakavin. Korkeimman oikeuden ratkaisujen mukaan vaikeaksi ruumiinvammaksi on luettu kuulon kadottaminen toisesta korvasta (KKO: 1953: II-130), toisen silmän näkökyvyn oleellinen vähentyminen (KKO: 1939-II-123) tai toisen silmän menettäminen (KKO: 1933-I-151). Myös kasvojen rumentuminen, kasvoihin jääneen rumentavan arven johdosta, on katsottu vaikeaksi ruumiinvammaksi (KKO: 1932-I-7). (Rikosoikeus ja oikeudenkäynti, 2019, 54).

Erityisen raa’alla tavalla on katsottu esimerkiksi korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 1980 -II-7, että puukengällä päähän potkiminen on erityistä raakuutta osoittava pahoinpitelyn muoto.

Törkeän pahoinpitelyn erottaa perusmuotoisesta pahoinpitelystä myös pykälän kolmas kohta, jonka mukaan teossa on oltava mukana ampuma- tai teräase, taikka niihin rinnastettava hengenvaarallinen esine (RL 21:6). Tämän kohdalla tulee arvioitavaksi, onko tekijän käyttämä esine ollut teräase, ampuma-ase tai niihin rinnastettava hengenvaarallinen esine. Arvioitavaksi tulee myös, millä tavoin esinettä on käytetty. Onko sillä esimerkiksi lyöty tai viilletty vai pelkästään uhattu. Hengenvaarallisen esineen käyttöä tulee arvioida, kun tehdään rajavetoa törkeän pahoinpitelyn ja perusmuotoisen pahoinpitelyn välille. Vaikka käytännössä törkeän pahoinpitelyn kvalifiointiperuste olisi käsillä, kun pahoinpitelyssä on ollut mukana hengenvaarallinen esine, voi rikosnimike tippua törkeästä pahoinpitelystä perusmuotoiseen, mikäli esineen käyttö katsotaan vähämerkitykselliseksi. Jotta törkeä pahoinpitely täyttää sille asetetut kvalifiointiperusteet, tulee teon olla kokonaisuutena arvostellen törkeä. (Frände 2018, 261–262).

4.2 Henkirikokset

Henkirikoksella tarkoitetaan rikosta, jossa on tahallista väkivaltaa käyttämällä aiheutettu toisen ihmisen kuolema. Tahallisuuden asteista riittää todennäköisyystahallisuus myös henkirikosten osalta (Frände 2018, 219–222). Suomen rikoslain mukaan henkirikoksiksi lasketaan murha, tappo, surma, lapsen surma sekä pahoinpitelyn ja kuolemantuottamuksen yhdistelmä. (Rikostorjunta.fi).

Tässä opinnäytetyössä tarkastelusta on rajattu pois lapsen surman sekä yhdistelmän pahoinpitely ja kuolemantuottamus. Työn aihe koskee nuorten tekemää rikollisuutta ja sitä tutkiessa tappo, surma ja murha ovat henkirikosten osalta keskiössä.

Seuraavaksi esitellään rikosnimikkeet tappo, murha ja surma. Rikosnimikkeet avataan yksitellen lakipykälän sekä kirjallisuuden kautta. Jokaisen rikosnimikkeen alle on avattu keskisimpiä asioita liittyen kyseisen rikosnimikkeen tunnusmerkistöön. Tämän avulla lukijan on helpompi ymmärtää rikosten keskeisimmät erot ja yhtäläisyydet. Vaikka kaikille teoille on yhteistä toisen ihmisen kuoleman aiheuttaminen, on tekojen tunnusmerkistöissä selkeitä eroja. Myöskin rangaistusasteikko on erilainen jokaisen rikoksen kohdalla.

4.2.1 Tappo

Tappo on määritelty rikoslain (39/1889) 21 luvun ensimmäisessä pykälässä:

” Joka tappaa toisen, on tuomittava taposta vankeuteen määrääjäksi, vähintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.”

Rikosnimike ”tappo” siis kriminalisoi toisen ihmisen tappamisen eli hengen riistämisen toiselta henkilöltä (Frände 2018, 212). Tapon rikosnimikkeessä ei ole määritelty, millainen tapon tekotapa tulisi olla, jotta teko täyttyisi. Tappamiseen ei tarvitse liittyä väkivaltaa, mutta teolla on aiheutettava toisen ihmisen kuolema. (Frände 2018, 217.)

Tarkastellessa tapon tunnusmerkistöä, on olennaista selvittää teon ja seurauksen välinen syy-yhteys. Tapon kohdalla kyse on teon ja kuoleman välisestä syy-yhteydestä. Jos teon ja kuoleman välillä on syy-yhteys, voidaan tekijän katsoa aiheuttaneen kuoleman, eikä kuolemaa olisi syntynyt ilman siihen johtanutta tekoa. Syy-yhteyttä tarkastellessa tulee ottaa huomioon teon ja seurauksen ajallinen yhteys. Vaikka tapon kohdalla ei ole asetettu ajallisia raameja, voi syy-yhteyden osoittaminen vaikeutua, mitä pidempi aika teon ja seurauksen välillä on. (Frände 2018, 213–219.)

4.2.2 Murha

Murha on määritelty rikoslain (RL, 39/1889) 21 luvun toisessa pykälässä:

”Jos tappo tehdään

- 1) vakaasti harkiten,*
- 2) erityisen raaka tai julmalla tavalla,*
- 3) vakavaa yleistä vaaraa aiheuttaen tai*
- 4) tappamalla virkamies hänen ollessaan virkansa puolesta ylläpitämässä järjestystä tai turvallisuutta taikka virkatoimen vuoksi*

ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikosentekijä on tuomittava murhasta vankeuteen elinkaudeksi.

Yritys on rangaistava.”

Murhan tulee siis koostua taposta, vähintään yhdestä kvalifiointi perusteesta sekä kokonaistörkeydestä (Frände 2018, 223). Murhan kvalifiointiperusteita ovat vakaa harkinta, erityisen julma tai raaka tekotapa, teon on aiheutettava yleistä vaaraa tai teon on kohdistuttava virkamieheen, joka on työtehtävänsä puolesta valvomassa yleistä järjestystä ja turvallisuutta (RL 21:2). Kun murhan kvalifiointiperuste täyttyy, on teon oltava vielä kokonaisuutena arvostellen törkeä. Jotta murha täyttyy rangaistavana tekona, on teosta löydyttävä sekä kvalifiointiperuste, että kokonaistörkeys, yksin kumpikaan peruste ei riitä. (Frände 2018, 223).

Murhan vakaata harkintaa on se, kun tekoa suunnitellaan ja harkitaan, kunnes teko laitetaan täytäntöön (Frände, 2018, 231).

Korkeimman oikeuden ratkaisuissa on pohdittu murhan kvalifiointiperustetta ”erityisen raaka ja julma tekotapa”. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2000:3 on katsottu, että tekotapa on ollut erityisen raaka tai julma, kun tekijä oli lukuisilla puukoniskuuilla surmannut vaimonsa sekä kolme pientä lasta. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2004:80 on luettu erityisen raaka ja julmaksi henkirikos, jossa tekijä oli ampunut vaimoansa pistoolilla yli kymmenen laukausta kahdessa erässä. Myös kahden tekijän suorittamaa henkirikosta, jossa uhri on ollut puolustuskyvyttömässä tilassa, on katsottu

erityisen raa'aksi ja julmaksi tekotavaksi. Tässä tapauksessa tekijät olivat aiheuttaneet uhrin kuoleman lyömällä ja potkimalla tätä päähän ja ylävartaloon, sekä hyppinyt uhrin pään ja rinnan päällä (KKO 2005:7). (KKO 2020:33.)

Murhan kvalifiointiperuste ”vakava yleinen vaara” on sinänsä ongelmallinen tulkita, koska pykälässä ei ole määritelty, mihin yleinen vaara tulee kohdistua, jotta kvalifiointiperuste täyttyy. Vaaralta kuitenkin edellytetään konkreettisuutta, yleisyyttä ja vakavuutta. Murha on rikoslain (39/1889) 21 luvun alla ja kyseinen luku koskee henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia. Vakavan yleisen vaaran voisi siis tulkita kohdistuvan henkeen ja terveyteen. (Frände 2018, 241.)

4.2.3 Surma

Surma on määritelty rikoslain (RL, 39/1889) 21 luvun kolmannessa pykälässä:

”Jos tappo, huomioon ottaen rikoksen poikkeukselliset olosuhteet, rikoksentekijän vaikuttimet tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen lieventävien asiahaarojen vallitessa tehty, rikoksentekijä on tuomittava surmasta vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava”

Tappo voidaan lukea surmaksi silloin, kun teossa katsotaan olevan lieventäviä asiahaaroja. Näihin lieventäviin asiahaaroihin ei kuitenkaan lasketa nuoruutta, vaikka nuoruus voikin vaikuttaa kokonais-arvostelua tarkastellessa. Surman kohdalla kokonaisuuden arviointi korostuu ja sen tunnusmerkistöä on tarkoitus käyttää vain poikkeuksellisesti. (Frände, 2018, 246–251.)

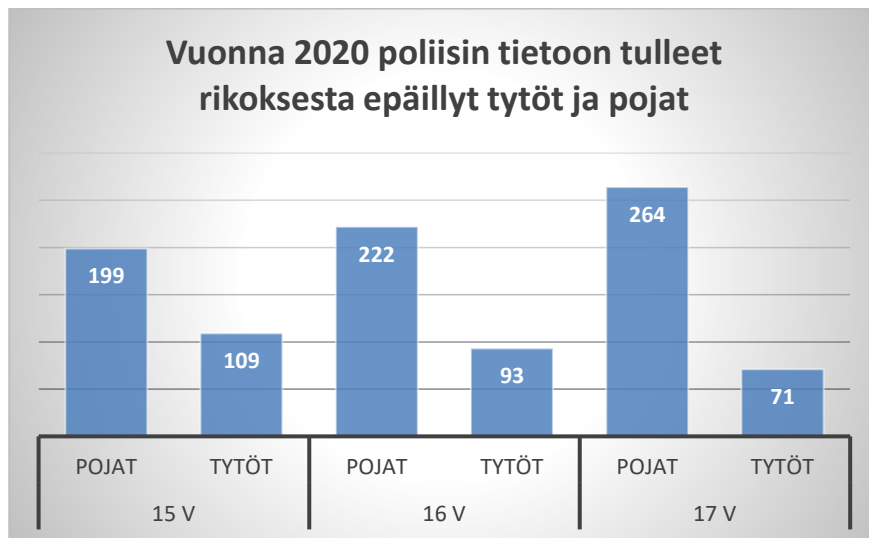
5 TILASTOT

Tässä luvussa tarkastellaan Helsingin alueella 15–17-vuotiaiden nuorten pahoinpitely- sekä henkiriikostilastoja vuodelta 2020. Tilastot on koottu poliisin Polstat-ohjelman avulla. Polstat on Poliisihallituksen ylläpitämä poliisin valtakunnallinen tulosjärjestelmä. Polstat sisältää tietoa monista eri tietojärjestelmistä ja sen avulla pystytään tuottamaan tilastoja sekä raportteja poliisin toiminnasta. Polstat on yksi poliisin työkalu pysyä ajan tasalla rikostilastoista ja toimii ikään kuin tietovarastona poliisille ja ulkopuolisille, jotka tietoja tarvitsevat. (Sisäisen turvallisuuden portaali, Tuovi.)

Tilastojen tarkastelun jälkeen luvussa käydään läpi Helsingissä vuonna 2020 tapahtuneita henkiriikoksia, joissa epäiltyinä ovat nuoret henkilöt. Tässä lähteenä on käytetty Ilta-Sanomien artikkelia, johon on kerätty tiivistetysti kaikista Helsingissä tapahtuneista henkiriikoksista pää piirteet.

Luvun tarkoituksena on tarkastella vuoden 2020 rikostilastoja yksityiskohtaisemmin sekä paneutua hieman tarkemmin lehtiartikkelin avulla tapahtuneisiin rikoksiin. Myöhemmässä luvussa tarkastellaan samoja rikostilastoja aikaväliltä 2010–2020. Tämän tarkoituksena on antaa lukijalle vertailupintaa vuoden 2020 tilastoihin.

5.1 Kaikki 15–17-vuotiaat rikoksesta epäilty vuonna 2020 Helsingissä

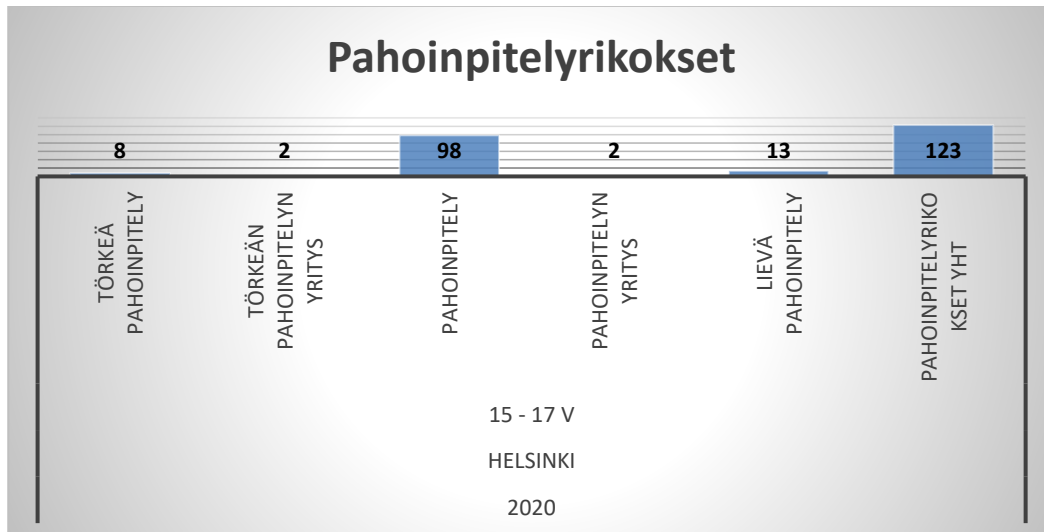

(Kuvio 1) (Lähde: Polstat 2021)

Ensin tarkastelussa ovat kaikki 15–17-vuotiaat poliisin tietoon tulleet rikoksesta epäilty vuonna 2020 Helsingissä. Yllä olevassa kuvoissa 1 näkyy pojat ja tytöt eriteltynä sekä jokainen ikäryhmä eriteltynä (15–17-vuotiaat). Kuvioon on otettu kaikki poliisin tietoon tulleet 15–17-vuotiaat rikoksesta epäillyt, kaikkien rikosten osalta.

Kuviossa 1 näkyy pojat selkeästi edustetummassa roolissa jokaisessa ikäryhmässä. Mielenkiintoinen huomio on tyttöjen määrä, joka laskee, mitä vanhempi rikoksesta epäilty on iältään. Epäiltyjen määrä yhteensä kasvaa hieman jokaisen ikäryhmän kohdalla siten, että 15-vuotiaita rikoksesta epäiltyjä on yhteensä noin 30 vähemmän kuin 17-vuotiaita.

5.2 15–17-vuotiaiden pahoinpitelyrikokset vuonna 2020

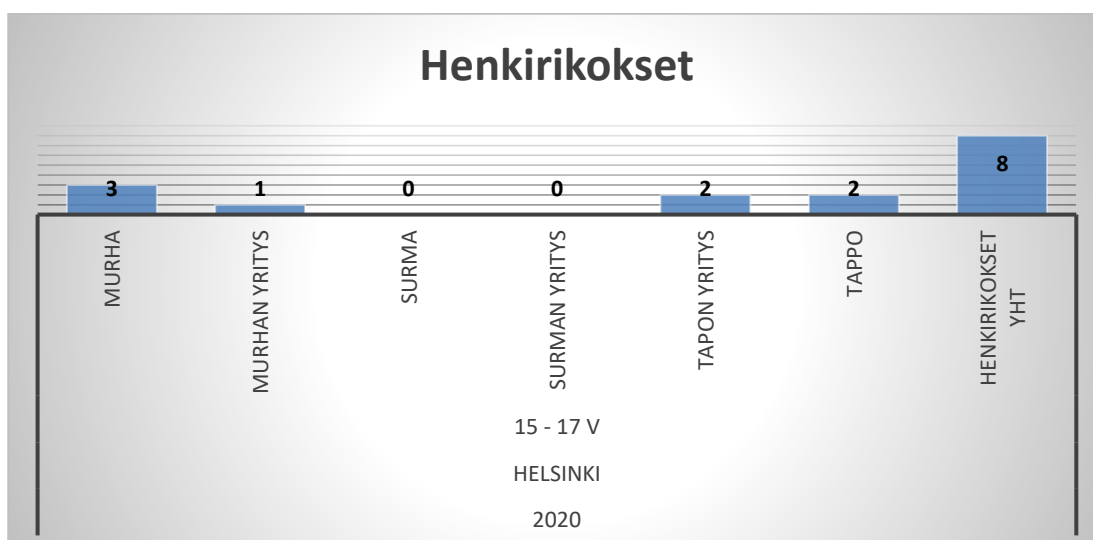

(Kuvio 2) (Lähde: Polstat 2021)

Kuviossa 2 on kuvattu Helsingissä vuonna 2020 poliisin tietoon tulleet 15–17-vuotiaat pahoinpitelyrikoksista epäillyt henkilöt. Pahoinpitelyrikoksia on tilaston mukaan yhteensä tullut poliisin tietoon 123 kappaletta Helsingin alueella vuonna 2020.

Perusmuotoisia pahoinpitelyjä on tilastossa eniten, 98 kappaletta. Lieviä pahoinpitelyjä 13 kappaletta ja vastaavasti törkeitä pahoinpitelyjä 8 kappaletta. Törkeän pahoinpitelyn yrityksiä on vuonna 2020 ollut 2 kappaletta.

5.3 15–17- vuotiaiden henkirikokset vuonna 2020

(Kuvio 3) (Lähde: Polstat, 2021)

Kuviossa 3 on kuvattu Helsingissä tapahtuneet henkirikokset vuonna 2020, joissa epäiltynä 15–17-vuotiaat rikoksesta epäillyt. Kuvioista voidaan huomata, että surmia ei ole poliisin tietoon tullut ainutkään vuonna 2020. Tappoja on kaksi ja tapon yrityksiä on kaksi. Murhia on poliisin tietoon tullut kolme ja murhan yrityksiä yksi. Henkirikoksia tai niiden yrityksiä on siis tullut poliisin tietoon vuonna 2020 Helsingissä yhteensä 8 kappaletta.

5.4 Helsingissä vuonna 2020 tapahtuneet henkirikokset

Tässä kappaleessa käydään läpi yksityiskohtaisemmin Helsingissä tapahtuneita nuorten henkirikoksia vuonna 2020. Lähteenä on käytetty Riikka Nykäsen ja Mikko Vesan Ilta-Sanomissa 9.12.2020 julkaistua artikkelia ”Tällaisia ovat olleet alaikäiset vakavimmat väkivaltarikokset Helsingissä vuonna 2020 ja tämä kaikista kuudesta tapauksesta tiedetään”. Artikkelin tarkoituksena on havainnollistaa sitä, millaisia nuorten tekemät henkirikokset olivat vuonna 2020. Artikkelin julkaisuhetkellä vireillä oli epäilty murha, epäilty tappo, epäilty murhan yritys sekä kolme tapon yritystä.

(Kuva 1) (Lähde: Ilta-Sanomien 9.12.2020)

Lehtiartikkeliin on liitetty havainnollistava kartta (kuva 1), johon on merkitty, missä kaupungin osassa rikokset ovat tapahtuneet. Artikkelin sisältöä voi pitää luotettavana, sillä siinä esiintyvistä rikoksista on uutisoitu myös muilla valtamedian alustoilla. Kirjoituksessa on myös siteerattu asiaa tutkivia poliiseja sekä nostettu esiin rikosprosessivaiheet.

Kuva 1 on edellä mainitusta Ilta-Sanomien artikkelista, johon on koottu artikkelin julkaisupäivään mennessä medialle julki tulleet nuorten henkirikokset Helsingissä. Kuvasta on helppo hahmottaa, missä päin Helsinkiä rikokset ovat tapahtuneet ja millä aikavälillä.

Helmikuussa Sörnäisissä tapahtui puukotus, jossa tekohetkellä 14 – ja 17-vuotiaat pojat kävivät heille entuudestaan tutun 17-vuotiaan pojan päälle. Artikkelin mukaan molempia rikoksesta epäiltyjä epäillään tapon yrityksestä. (Nykänen ja Vesa, Ilta-Sanomat, 9.12.2020.)

Toukokuussa Pitäjänmäellä 17-vuotias tyttö kohtasi lenkkipolulla 67-vuotiaan entuudestaan tuntemattoman miehen. Kohtaamishetkellä tyttö alkoi yllättäen lyömään vastaan tullutta miestä mattoveitsellä ensin olkapäähän, jonka jälkeen useita kertoja pään alueelle. Tyttö lopetti mattoveitsellä lyömisensä vasta sivullisten puututtua asiaan. Tyttöä syytettiin tapon yrityksestä nuorena henkilönä tai vaihtoehtoisesti törkeästä pahoinpitelystä. (Nykänen ja Vesa, Ilta-Sanomat, 9.12.2020.)

Heinäkuussa Kontulassa 15-vuotiasta poikaa epäillään puukottaneen 19-vuotiasta henkilöä. Poikaa epäillään tapon yrityksestä nuorena henkilönä tai vaihtoehtoisesti törkeästä pahoinpitelystä nuorena henkilönä. (Nykänen ja Vesa, Ilta-Sanomat, 9.12.2020.)

Lokakuussa Helsingin keskustassa 15-vuotias tyttö yritti lyödä poliisia hedelmäveitsellä pyrkiessään karkuun. Koska teko kohdistui virkatehtävissä olleeseen poliisiin, tutkitaan tapausta murhan yrityksenä. (Nykänen ja Vesa, Ilta-Sanomat, 9.12.2020.)

Lokakuun lopulla Vallilassa kolmen alaikäisen pojan (kaksi 16-vuotiasta ja yksi 14-vuotias) epäillään puukottaneen 2001 syntynyttä miestä. Uhriksi joutunut mies kuoli saamiinsa vammoihinsa sairaalassa. Kahta 16-vuotiasta poikaa epäillään taposta ja he olivat artikkelin julkaisuhetkellä vangittuina. 14-vuotiasta epäiltyä ei voida vangita, eikä asiaa viedä oikeuteen asti, sillä hän ei ole vielä rikosvastuullisessa iässä. (Nykänen ja Vesa, Ilta-Sanomat, 9.12.2020.)

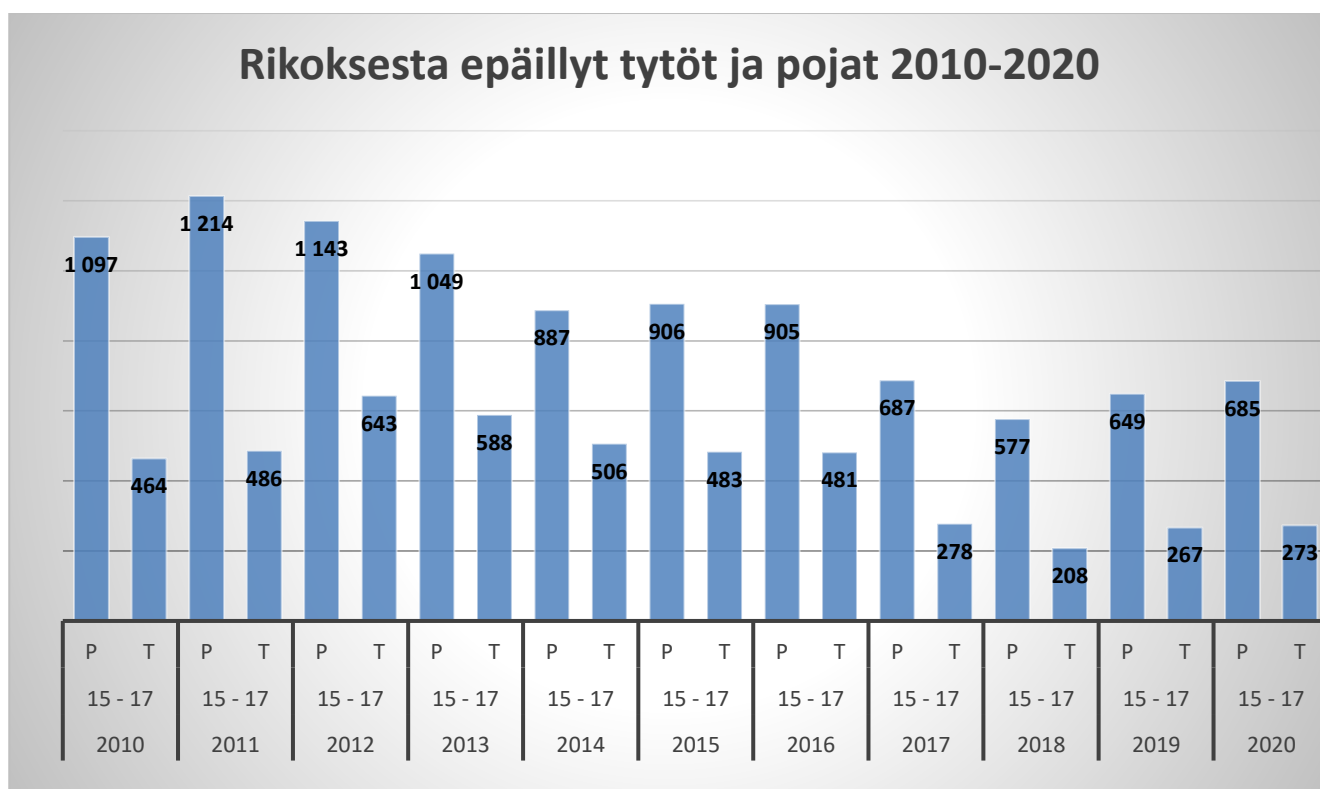
Joulukuussa Koskelasta löydettiin 16-vuotiaan pojan ruumis. Uhriin oli kohdistettu eri puolille kehoa vakavaa ja pitkäkestoista väkivaltaa, joka oli tekemuotona ollut erityisen julmaa ja raakaa. Tapauksessa epäiltyinä ovat uhrin kolme samanikäistä kaveria. Kaikkia kolmea 16-vuotiasta poikaa epäillään murhasta. (Nykänen ja Vesa, Ilta-Sanomat, 9.12.2020.)

Kaikissa teoissa, lukuun ottamatta Koskelassa tapahtunutta 16-vuotiaan pojan murhaa, oli tekovälineenä käytetty teräasetta ja nimenomaan puukkoa. Poliisin mukaan monessa tapauksessa olisi myös taustalla ollut huumeita tai muita päihteitä (Nykänen ja Vesa, Ilta-Sanomat, 9.12.2020). Monelle teolle oli yhteistä tapahtumapaikka, joka artikkelin mukaan oli asuttu asunto.

6 RIKOSTILASTOT VUOSINA 2010-2020

Seuraavaksi tarkastellaan rikostilastoja viimeisen kymmenen vuoden ajalta Helsingissä. Tämän kapaleen tarkoituksena on osoittaa, kuinka rikostilastot ovat muuttuneet vuosien 2010–2020 aikana Helsingissä. Tilastot eivät ole yhtä tarkkoja, kuin vuodesta 2020 tehdyt tilastot, mutta antavat silti hyvän alustan vuoden 2020 vuoden tilastojen vertailuun.

6.1 Kaikki rikoksesta epäillyt 15–17- vuotiaat Helsingissä 2010–2020

(Kuvio 4) (Lähde: Polstat, 2021)

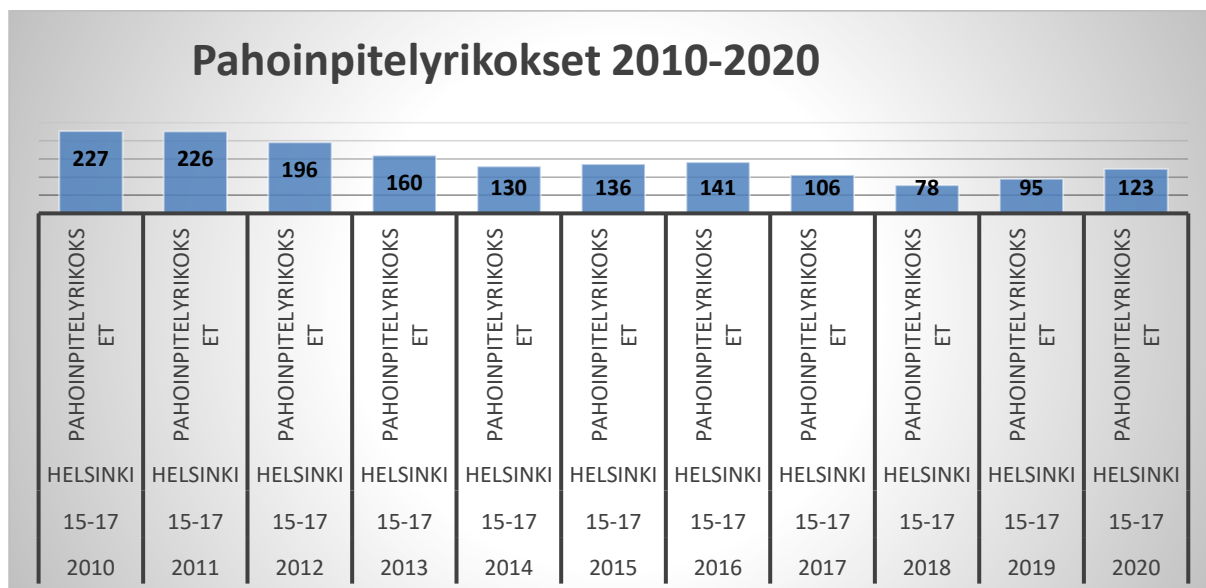
Kuviossa 4 on kuvattu kaikki poliisin tietoon tulleet rikoksesta epäillyt tytöt ja pojat vuosina 2010–2020. Kuvion alarivillä ikäryhmien (15–17) yläpuolella kirjain P kuvastaa tässä tilastossa poikien osuutta ja T- kirjain vastaavasti tyttöjen osuutta.

Kuten kuviosta huomataan, on nuorten rikoksesta epäiltyjen määrä ainakin Helsingin alueella laskeutunut merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuodesta 2011 lähtien voidaan katsoa tilastojen tulleen alaspäin tasaista vauhtia aina vuoteen 2018 asti, jonka jälkeen vuonna 2019 on lähtenyt pieni nousu takaisin ylöspäin.

Tyttöjen ja poikien osuus on suhteessa samanlainen koko ajan. Sitä mukaa, kun rikoksesta epäiltyjen määrä laskee, laskee myös suhteessa tyttöjen määrä. Rikoksesta epäiltyjä tyttöjä on noin puolet

poikien määrästä vuosittain. Vuonna 2012 tyttöjen määrä on ollut 643, joka on tämän tilaston valossa suurin määrä rikoksesta epäiltyjä tyttöjä Helsingin alueella.

6.2 Pahoinpitelyrikokset vuosina 2010–2020

(Kuvio 5) (Lähde: Polstat, 2021)

Kuviossa 4 on kuvattu Helsingissä poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset. Kuviossa on laskettu yhteen kaikki pahoinpitelyn muodot: törkeä, perusmuotoinen sekä lievä pahoinpitely. Vuosien 2010–2019 aikana törkeitä pahoinpitelyjä on vuoden aikana tullut poliisin tietoon 1–7, kun vuonna 2020 sama luku oli 8 kappaletta (Kuvio 2). Lievien pahoinpitelyiden määrä on myös laskenut huomattavasti. Vuonna 2010 lieviä pahoinpitelyitä oli 39 kappaletta, kun vuonna 2020 sama luku oli 13 kappaletta (Kuvio 2). Tilastosta voi huomata, että pahoinpitelyrikokset ovat kokonaisuudessaan laskeutuneet 15–17-vuotaiden epäiltyjen osalta viimeisen kymmenen vuoden aikana tasaiseen tahtiin. Vuonna 2018 ja 2019 kokonaisluvut olivat jopa alle sadassa. Vuonna 2020 on nähtävissä pieni nytkähdys ylöspäin.

Vuonna 2010 on poliisin tietoon tullut 227 kappaletta pahoinpitelyrikoksia, joista törkeitä pahoinpitelyjä on ollut 2 kappaletta. Vastaavasti vuonna 2020 törkeitä pahoinpitelyjä tuli poliisin tietoon 8 kappaletta, kun pahoinpitelyrikosten kokonaismäärä on ollut 123 kappaletta. Suhteessa törkeiden pahoinpitelyiden määrä on siis kasvanut.

Vuosina 2017, 2018 ja 2019 on pahoinpitelyrikosten kokonaismäärä ollut pienempi. Edellä mainituina vuosina törkeitä pahoinpitelyitä on poliisin tietoon tullut 4–5 kappaletta vuodessa (Polstat).

6.3 Henkirikokset 2010–2020

(Kuvio 6) (Lähde: Polstat, 2021)

Kuviossa 6 on kuvattu Helsingissä poliisin tietoon tulleet henkirikoksesta epäillyt nuoret. Aikaisempina vuosina tilastot näyttävät melko lailla nollaa, pois lukien vuodet 2012, 2013, 2015 sekä 2016. Edellä mainittuina vuosina Polstatin rikostilastojen mukaan kyseiset luvut ovat kaikki tapon yrityksiä, joissa rikoksesta epäiltynä on ollut 15–17-vuotias nuori.

Vuosina 2012, 2013, 2015 ja 2016 tapahtuneissa henkirikoksissa on kyse ollut tapon yrityksistä (Polstat). Vuonna 2020 on poliisin tietoon tullut kolme murhaa, yksi murhan yritys, kaksi tappoa sekä kaksi tapon yritystä Helsingin alueella (Kuvio 3).

Aikaisempina vuosina henkirikostilastoihin päätyneet teot ovat olleet yritys tasolla, mutta vuonna 2020 on peräti 5 täyttynyttä tekoa nähtävissä tilastoissa (Kuvio 3). Toki tilastoihin voi tulla muutoksia vuoden 2020 kohdalla, sillä oikeudenkäynnit kyseisistä rikoksista voivat olla vielä kesken tai tuomiot antamatta. Tilastot antavat kuitenkin suuntaa rikosten laadusta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Kun kokonaisuutena tarkastellaan vuosia 2010–2020, ainakin Helsingin kohdalla näyttäisi nuorten kokonaisrikollisuus laskeneen, mutta vakavan rikollisuuden määrä nousseen. Tilastoista huomataan selkeästi, kuinka kokonaisrikollisuus on laskenut vuosi vuodelta. Huolestuttavaa toki on se, kuinka

iso piikki vuoden 2020 henkirikostilastoissa nuorten osalta näkyy. Vuosi 2020 on myös näiden tilastojen valossa ainoa vuosi, kun nuori on ollut rikoksesta epäillyn asemassa täyttyneessä henkirikoksessa.

Piikki voi olla osaltaan selitettävissä vuoden 2020 maailman laajuisen koronapandemian johdosta. Viranomaiset havaitsivat jo pandemian alkuvaiheessa hälyttäviä merkkejä lasten ja nuorten hyvinvoinnissa pandemian aikana. Koronaviruspandemia lisäsi alkutietojen mukaan perheiden sisäisiä ongelmia sekä sen johdosta piilorikollisuutta. Erityisesti haasteita esiintyi sellaisissa perheissä, joissa esiintyy mielenterveys- tai päihdeongelmia tai muita vanhempien arjenhallintaan liittyviä haasteita. (Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selonteko, 2021, 27.) Koronan vaikutus on varmasti ollut yksi selittävä tekijä vuoden 2020 vakavan rikollisuuden piikille nuorten keskuudessa. Nuorten tavallinen ystävien kanssa hengailu ja monen ihmisen kokoontumiset olivat kiellettyä varsinkin korona-ajan alussa (vuoden 2020 kevät), joka on osaltaan pakottanut nuoret koteihinsa. Jos kotona on ollut paha olla, niin vanhemmilla kuin lapsillakin, on paha olo voinut purkautua väärin keinoin.

Nuorten rikoskäyttäytymistä selittävät teoriat sekä tutkimukset tukevat osaltaan rikostilastoista saatuja tutkimustuloksia. Kappaleessa 2.2.1. avattiin kriminologista evoluutioteoriaa rikoskäyttäytymisen takana. Teoriassa tuli ilmi nuorten miesten ja poikien ”rikosherkkyys” etenkin väkivaltarikosten osalta. Myös rikoksilla uhoaminen ja kerskailu oli huomattu olevan nuorten miesten ja poikien keskuudessa yleistä. Kerskailu ja uhoaminen ovat evoluutiokriminologisen teorian mukaan alkukantaista käytöstä, jolla on aikaisemmin pyritty tekemään naisiin vaikutus (Kivivuori 2013, 61). Vaikka nykyään naiset eivät ihannoisikaan väkivallalla tai rikoksilla kerskailevia miehiä, on miesten välinen kilpailu yhä paikkaansa pitävä. Miesten keskinäinen kilpailu kovenee, kun hormonit alkavat hyrräämään ja oma miehisuus rakentumaan. Tämä voi olla osittain selittävä tekijänä sille, miksi poikien osuus rikostilastoissa kasvaa iän mukana verrattuna tyttöihin (Kuvio 1).

Kappaleessa 3.2.3 esiteltiin leimaamisteoria yhtenä rikoskäyttäytymistä selittävänä teoriana. Jos sovelletaan tätä leimaamisteoriaan nuoriin, voi tietynlaisia rikollista tai muuten sääntöjen vastaista käyttäytymistä arvioida tämän teorian valossa. Nuoruudessa jonkinlaisen leiman saaminen ja antaminen ovat melkein osa nuoruutta ja oman paikkansa hakemista. Kaikkia koulun oppilaita ei tunneta, mutta lähestulkoon kaikista tiedetään jotakin. Mikäli luokasta löytyy oppilas, joka jatkuvasti poikkeaa yhteisistä säännöistä tai kapinoi opettajia vastaan voivat luokkakaverit asettaa oppilaaseen leiman, joka kriminologisen leimaamisteorian mukaan madaltaa kynnystä jatkaa samalla tavalla jatkossakin. Luokassa on usein aina se yksi tai kaksi oppilasta, jotka istuvat eniten jälki-istunnossa, tulevat tunneille myöhässä ja ovat jättäneet lähes aina kotitehtävät tekemättä. Heihin asetetaan tietynlainen leima, joka on välinpitämätön yhteisiä sääntöjä kohtaan.

Kappaleissa 3.2.4 sekä 3.2.5 esiteltiin kasvatuksen, ympäristön sekä ystäväpiirin vaikutusta nuoren rikoskäyttäytymiseen. Esitellyt teoriat tuntuvat loogisilta ja luonnollisilta syiltä nuoren rikolliselle käyttäytymiselle. Lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen vaikuttaa kuitenkin väistämättä kasvatusta ja ympäristö. Turvallinen, kannustava ja välittävä kasvu-ympäristö ovat tärkeitä tekijöitä lapsen terveille itsetunnolle. Lapsen tulisi saada positiivisia kokemuksia muista ihmisistä, muodostaa itse sosiaalisia suhteita sekä ymmärtää hänelle asetetut rajat. Mikäli lapsi ei ole saanut sosiaalista kasvatusta lapsena, voi hänen olla vaikea luoda ystäväsuhteita kasvaessaan ja siten jäädä ystäväpiirien ulkopuolelle.

7.1 LUOTETTAVUUDEN ARVIOINTI

Opinnäytetyön teoria osuudessa käytetyt lähteet ovat pääosin suomalaisia kirjoja tai verkkomateriaalina luettuja kirjoja, artikkeleita sekä oikeuslähteitä kuten lakipykälää sekä korkeimman oikeuden ratkaisuja.

Oikeuslähteet ovat lähtökohtaisesti luotettavia lähteitä. Myöskin yliopiston tuottamia tutkimuksia voidaan pitää luotettavana. Tässä työssä lähteenä käytetty katsaus nuorten rikoskäyttäytymisestä ja uhrikokemuksista (Kaakinen & Näsi, 2020) on Helsingin yliopiston toteuttama ja siinä on kuvattu tutkimusmenetelmät sekä tutkimuksen toteutus yksityiskohtaisesti. Tämä lisää lähteen luotettavuutta. Muita kirjallisuuslähteitä on lainattu esimerkiksi Poliisiammattikorkeakoulun kirjastosta sekä verkkomateriaalina. Teoriaosuuden lähteet on pyritty valitsemaan mahdollisimman tarkkaan, jotta asiavirheitä vältyttäisiin. Lähteitä on matkan varrelta karsittu pois luotettavuuden puutteen johdosta.

Opinnäytetyössäni käytetyt tilastot on tehty poliisin Polstat-järjestelmällä, jota voi lähtökohtaisesti pitää luotettavana järjestelmänä. Järjestelmässä pystyy käyttämään jo valmiiksi tehtyjä tilastoja tai tekemään tilastoja itse. Työssä käytetyt tilastot ovat itse kokoamiani. Aloitin tilastojen rakentamisen valitsemalla tutkittavan kohteen, jotka olivat poliisin tietoon tulleet rikoksesta epäillyt. Kokosin tilastot valitsemalla aikavälin, jota haluan tarkastella (työssäni vuosi 2020 sekä vuodet 2010–2020). Tämän jälkeen valitsin ikäryhmäksi 15–17-vuotiaat ja alueeksi rajasin Helsingin. Alueet ovat rajattu ohjelmassa poliisilaitoksittain, josta pystyy rajaamaan alueen tarkennetusti tiettyyn kaupunkiin. Näiden alkuasetusten jälkeen valitsin tutkittavat rikosnimikkeet (pahoinpitely -ja henkirikokset, joista seksuaalirikokset sekä ryöstöt rajasin pois) ja muodostin tilastot.

Polstat on Poliisihallituksen ylläpitämä poliisin valtakunnallinen tulosjärjestelmä. Tilastoja muodostaessa tutkimuksessa on käytetty Poliisiammattikorkeakoulun Moodlesta saatuja ohjeita Polstatin tilastojen muodostamiseen. Tilastoissa voi olla joitakin heittoja, sillä kaikki rikokset eivät tule poliisin tietoon, muun muassa lievien pahoinpitelyiden osalta ilmoituskynnys poliisille voi olla korkeampi.

Rikostilastojen yhteydessä esiteltyä Ilta-Sanomien artikkelia voidaan pitää heikoimpana lähteenä. Artikkelin voi kirjoittaa käytännössä kuka vain ilman minkäänlaista koulutusta tai perehtymistä asiaan. Kävin jokaisen rikoksen erikseen läpi, ja etsin siitä tietoa myös muilta valtamedian sivustoilta. Jokaisen rikoksen kohdalta löytyi Ilta-Sanomien artikkelin tietoja tukevia artikkeleita. Ilta-Sanomien artikkelissa on myös tuotu esiin Helsingin poliisilaitoksen tutkinnanjohtajan kommentteja rikoksiin, joka lisää artikkelin luotettavuutta.

Opinnäytetyössäni käyttämä artikkeli on kirjoitettu 9.12.2020, josta on nyt lähes yhdeksän kuukautta. Osa tiedoista voi olla vanhentunutta, lähinnä rikosnimikkeiden osalta. Jotkut tapon yritykset ovat voineet tippua törkeiksi pahoinpitelyiksi. Kun vertaa Nykäsen ja Vesan kirjoittamaa artikkelia (Ilta-Sanomat) esitettyihin tilastoihin (kuvio 2 ja 3), on nähtävissä henkirikokset osalta eri lukuja, kuin artikkelissa. Tämä osiltaan selittyy juuri sillä, että artikkeli on suhteellisen vanha ja Polstatista saadut tilastot ovat tehty juuri nyt.

Huomioon on otettava myös rikosprosessien kestot. Suomessa rikosprosessit saattavat kestää useita vuosia, joten valmiita tuomioita ei välttämättä ole vielä edes saatavilla artikkelissa esitellyistä tapauksista. Tilastoissa taas esiintyvät luvut ovat poliisin tietoon tulleita rikoksia, joten niidenkin osalta rikosnimikkeet voivat vielä muuttua mennessään eteenpäin rikosprosessissa. Koska jokaisessa tapauksessa asianosaisina ja epäiltyinä ovat alaikäiset lapset, on esitutkinta suoritettava kuitenkin viipymättä.

Tutkimustulokset ovat suoraan tilastojen purkua ja ovat siten luotettavia. Rikoskäyttäytymisen pohdinta johtopäätöksissä on omaa pohdintaa ja se pohjautuu aikaisemmin teoriaosuudessa esitettyjen rikoskäyttäytymistä tukevien teorioiden ja tutkimusten sekä rikostilastojen tulkintaan.

Opinnäytetyö on kirjoitettu objektiivisesti ja kaikki lähteet on merkitty mahdollisimman tarkasti. Tilastot on kerätty poliisin omasta järjestelmästä ja ne on pyritty avaamaan mahdollisimman tarkasti. Tutkimuksen tehtäessä samalla tutkimusmenetelmällä, tulokset ovat toistettavissa.

7.2 Oma pohdinta ja Itsearviointi

Tämä oli itselleni hyvin mielenkiintoinen aihe tutkia. Aihe on ajankohtainen, tunteita herättävä ja tärkeä. Lasten ja nuorten hyvinvointia tulisi nostaa mielestäni vielä korkeampaan arvoon, kuin se nyt jo on. Nuorten häiriökäyttäytymiseen, päihteiden käyttöön sekä kiusaamiseen tulisi pystyä puuttumaan entistä paremmin. Nämä ovat tietysti helpompia asioita sanoa kuin konkreettisesti tehdä. Varsinkin nykypäivänä, kun suurin osa nuorista kommunikoi internetissä, mahdollisesti vielä anonyymiprofiilien takaa.

Tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsaus sopi tähän tutkimukseen hyvin, sillä tarkoituksena oli tarkastella rikostilastoja vakavan rikollisuuden osalta. Myöskin teoriaosuudessa esiin tuodut rikoskäyttäytymisen syyt sopivat kirjallisuuskatsaukseen. Teoriaosuudessa käytetty lainopillinen tutkimusmenetelmä tutki voimassa olevaa lakia, ja oli tutkimusmenetelmänä hyvä käsitellessä rikosnimikkeitä ja niiden eroja.

Tämän tutkimuksen olisi voinut toteuttaa laadullisena tutkimuksena, haastattelemalla esimerkiksi ennalta estävässä työssä olevia poliiseja tai nuorten rikoksia tutkivia poliiseja. Rikoskäyttäytymistä tutkivia tutkijoita olisi myös ollut mielenkiintoista haastatella ja saada uusia näkökulmia tutkimukseen. Haastatteluiden avulla tutkimukseen saisi ajankohtaista tietoa alaan perehtyneiltä henkilöiltä aiheeseen liittyen.

Opinnäytetyön tekeminen on hyvin opettavainen prosessi. Lakipykälien käsitteleminen ja avaaminen sekä korkeimman oikeuden ratkaisujen lukeminen antoi paljon uutta tietoa, sekä vahvisti samalla vanhaa. Kirjallisuuden etsiminen sekä luotettavien lähteiden löytäminen oli ajoittain haastavaa. Nuorten henkirikoksista tuntui olevan vähänlaisesti tutkimustietoa, verrattuna esimerkiksi omaisuusrikoksiin.

Tämä opinnäytetyö on vain pintaraapaisu ja yleiskatsaus nuorten vakavaan rikollisuuteen Helsingissä vuonna 2020. Tutkimuksia nuorten rikoskäyttäytymisen syistä tekojen takana olisi mielestäni hyvin mielenkiintoista tehdä tai lukea. Etenkin siinä tapauksessa, jos seuraavien vuosien aikana samankaltainen rikoskäyttäytyminen jatkuu. Tutkimuksia voisi tehdä esimerkiksi tutkimalla tarkemmin yhtä rikosnimikettä tietyllä alueella tai tehdä Suomen laajuisesti suurempi tutkimus. Tutkimuksia alueellisista eroista nuorten vakavan rikollisuuden osalta olisi myös mielenkiintoista tehdä. Tätä opinnäytetyötä voisi käyttää pohjana uudelle tutkimukselle, joka olisi laajempi ja mahdollisesti tutkisi aiheetta syvemmin.

Poliisin ennalta estävän työn merkitystä ei voi korostaa liikaa sekä tarttumista sellaisiin epäkohtiin, jossa nähdään hälytysmerkkejä tai puutteita. Perheiden sisällä tapahtuva piilorikollisuus, vanhempien jaksaminen ja hyvinvointi sekä nuorten hyvinvointi ja turvallisuus, ovat kaikki keskeisiä asioita, joihin mahdollisuuksien mukaan tulisi pystyä puuttumaan ja ohjaamaan resursseja myös peruspoliisin päivittäisessä toiminnassa.

LÄHTEET

Frände Dan, 2018, Keskeiset rikokset, Verkkokirja, Luettavissa: [https://shop-edita-fi.polaria.org/digikirja/37-7281-9#4\(20\)Henkeen\(20\)ja\(20\)terveyteen\(20\)kohdistuvat\(20\)rikokset:4.2\(20\)Tahalliset\(20\)henkirikokset:4.2.1\(20\)Tappo:4.2.1.3\(20\)Oikeudenvastaisuus](https://shop-edita-fi.polaria.org/digikirja/37-7281-9#4(20)Henkeen(20)ja(20)terveyteen(20)kohdistuvat(20)rikokset:4.2(20)Tahalliset(20)henkirikokset:4.2.1(20)Tappo:4.2.1.3(20)Oikeudenvastaisuus), Luettu 15.9.2021

Haapakangas Kimmo 2020: Nuorten rikollisuus on laskussa, mutta pieni joukko nuorista tekee yhä enemmän ja vakavampia rikoksia, Tieto & Trendi, 19.11.2020, Luettavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2020/nuorten-rikollisuus-on-laskussa-mutta-pieni-joukko-nuorista-tekee-yha-enemman-ja-vakavampia-rikoksia/> Luettu 20.5.2021

Haapasalo Jaana 2017: Kriminaalipsykologia. Jyväskylä, PS-kustannus

Hartup Willard W. 1996 The company they keep: Friendship and their developmental significance. Child Development 67, s. 1–13.

Henry David. B., Tolan, Patric H. & Gorman-Smith, Deborah 2001, Longitudinal family and peer group effects on violence and nonviolent delinquency. Journal of Clinical Child Psychology 30(1), s. 172–186.

Helsingin yliopiston avoin yliopisto, Perusasioita oikeustieteestä, Luettavissa: <https://www.avoin.helsinki.fi/oppimateriaalit/oikeustiede/materiaali/osa1.html> , Luettu 17.9.2021

Hujanen Miika, Ilta-Sanomat 13.11.2020, Ala-ikäisten henkirikoksia ennätysmäärä- määrä moninkertaistunut viime vuodesta, Luettavissa: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000007617711.html>, Luettu 10.8.2021

Kaakinen Markus ja Näsi Matti, Helsingin yliopisto 2020, Nuorten rikoskäyttäytymien ja uhrikokemukset 2020, Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/326622/Katsauksia_47_Kaakinen_N%c3%a4si_2021.pdf?sequence=2&isAllowed=y, Luettu 6.8.2021

Kivivuori Janne 2009, Nuorten syrjäytyminen ja rikollisuus: Suomessa tehdyn tutkimuksen ja sen katvealueiden kartoitusta, Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152521/94_nuorten_syrjytyminen.pdf?sequence=1, Luettu: 14.8.2021

Kivivuori Janne 2013, Rikollisuuden syyt, Kustannusosakeyhtiö Nemo

Korkeimman oikeuden päätös KKO: 2020: 33, Luettavissa: <https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakko-paatokset/1588765066630.html>, Luettu 14.8.2021

Nuori rikoksen tekijä, Poliisi.fi, Luettavissa: <https://poliisi.fi/nuori-rikoksen-tekija>, Luettu 11.9.2021

Nykänen Riikka, Mikko Vesa, Ilta-Sanomat 9.12.2020, Tällaisia ovat olleet alaikäiset vakavimmat väkivaltarikokset Helsingissä vuonna 2020 ja tämä kaikista kuudesta tapauksesta tiedetään, Luettavissa: <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000007671512.html>, Luettu 16.8.2021

Polstat, poliisin sisäinen tietojärjestelmä, Sisäinen lähde, Luettu 9.7.2021

Rikosoikeus ja oikeudenkäynti 2019, Alma Talent Oy

Rikostorjunta.fi, Teorioita rikollisuuden syistä, Luettavissa: <https://rikosentorjunta.fi/teorioita-rikollisuuden-syista>, Luettu 16.8.2021

Salmi Venla, 2006, Nuorisoriikollisuus, määrät, syyt ja kontrollit: Sosiaalinen pääoma ja nuorisoriikollisuus, verkkokirja, Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152459/221_Honkatukia_Kivivuori_2006.pdf?sequ, Luettu 14.9.2021

Salminen Ari, Vaasan yliopiston julkaisuja 2011, Mikä kirjallisuus katsaus? Luettavissa: https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y, Luettu 6.8.2021

Salmivalli Christina, 2004, Nuori vertaisryhmässä. – Tekeekö seura kaltaiseksi? Psykologia 05/04.

Tuovi, Sisäisen turvallisuuden portaali. Luettavissa: <https://sisainturvallisuus.fi/tilastot>, Luettu 10.8.2021

Valtioneuvosto Helsinki 2021, Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta, Luettavissa: [file:///C:/Users/Maija/Downloads/Sis%C3%A4isen%20turvallisuuden%20selonteko%202021%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/Maija/Downloads/Sis%C3%A4isen%20turvallisuuden%20selonteko%202021%20(4).pdf), Luettu 25.8.2021